

Lausunto

15.11.2024

Asia: VN/24219/2024

Lausuntopyyntö ehdotuksesta työ- ja elinkeinoministeriön asetukseksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista 2025-2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia/Ärende: Ehdotus työ- ja elinkeinoministeriön asetukseksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullista suoritteista 2025-2026

Asianumero/Ärendenummer: VN/24219/2024

Käsittelijä/Handläggare: Emilia Tuittu

Lapin Kullankaivajain Liitto ry lausuu pyydettyinä lausuntonaan ehdotuksesta työ- ja elinkeinoministeriön asetukseksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista 2024-2026:

Yleistä

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL ry) näkee työ- ja elinkeinoministeriön ehdottaman suoritehintojen 8,7 % suuruisen yleiskorotuksen nykyisestä tasosta olevan tarpeettoman suuri. Korotusta perustellaan yleisellä palkka- ja inflaatiokehityksellä. Kuitenkin hintojen nousu on jo kääntynyt laskuun ja Suomen Pankin ennusteen mukaan inflaatio merkittävästi hidastunut. Vuoden 2024 inflaatioksi muodostunee 1,1 % ja se tulee ennusteen mukaan olemaan vuonna 2025 1,8 %.

Myöskin Euroopan keskuspankin ohjauskorkojen kehitys on ollut jo pitkään laskusuhdanteinen ja analyttikkojen mukaan suhdannekehitys tulee tällaisena myös pysymään.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry huomauttaa, että yleisten suhdannenäkymien johdosta perustetta suoritehintojen 8,7 %:n suuruiselle yleiskorotukselle ei ole.

Lisäksi Lapin Kullankaivajain Liitto ry esittää, että maksuasetuksen voimassaoloaika ei muutettaisi olemaan voimassa kahden vuoden ajan (1.1.2025-31.12.2026), vaan maksuasetus olisi aiemman mukaisesti voimassa kolmen vuoden ajan (1.1.2025-31.12.2027).

Kahden vuoden voimassaoloaika perustellaan sillä, että kustannusten nousu olisi helpompi huomioida ja korotukset suoritteiden hintoihin eivät olisi kerralla yhtä suuria kuin kolmen vuoden syklissä.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry toteaa, että aiemman mukainen pitempi aikasykli toisi hallintoalamaiselle enemmän ennakoitavuutta toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun osalta.

Toisaalta, vaikka nytkin työ- ja elinkeinoministeriön ehdotuksen valmistelun ja lausuttavaksi antamisen välisenä aikana perusteet esitetyille hinnankorotuksille ovat mitä ilmeisimmin inflaation määrän ja kustannuskehityssuhteiden osalta muuttuneet, ei tätä tulevaa taloussuhdannetta ole ehdotusta annettaessa huomioitu millään lailla.

Kaivoslakiin 621/2011 haluttiin valtiiovallan puolelta säätää paljon aiempaa laajempia kuulemisvelvoitteita ja valitusoikeuksia koskien kullanhuuhtontaa koskevaa säätelyä. Myöskin 1.6.2023 voimaan astuneen kaivoslain osauudistuksen myötä toimintaympäristön kuulemisia, saamelaisten oikeuksia kieleensä ja kulttuuriinsa sekä ympäristövaikutuksien huomioimista kaivoslain säädöksissä korostettiin. Muutokset ovat jo itsessään aiheuttaneet hallintoalamaiselle lisäkustannuksia ja lupaviranomaiselle hallinnollista taakkaa.

Kaivoslain muutokset näiltä osin ovat aiheuttaneet kullanhuuhtontalupapäätöksiin kohdistunutta perusteetonta ja valtion budjettivaroin harjoitettua laajaa valittamista, joka on lisännyt kaivosviranomaisen Tukesin työmäärää kullanhuuhtontalupien valmistelun osalta. Samalla hallinto-oikeusvalitukset pysäyttivät ja ruuhkauttivat kaivosviranomaisen lupavalmistelun myös sellaisten hakemusten osalta, joista ei oltu valitettu.

Myöhemmin, lupavalmistelun oikeelliseksi ja lainmukaiseksi tutkineiden tuomioistuinpäätösten tultua lainvoimaiseksi, oli kaivosviranomaisen tarpeen käyttää paljon työtunteja muodostuneen lupahakemussuman purkamiseksi.

Vuosikymmenen kestäneiden kymmenien hallinto-oikeusprosessien lopputulemana voitiin katsoa oikeuskäytännön kullanhuuhtontalupien osalta vakiintuneen, jolloin myöskin kaivosviranomaisen lupavalmisteluun pääsi muodostumaan vakiintunut ja ennakoitavissa oleva lupavalmistelun prosessi.

1.6.2023 voimaan tulleiden kaivoslakia koskevien muutoksien myötä on jälleen perusteltua odottaa näiden puhtaasti kaivoslain mukaisen laillisen kullanhuuhtontatoiminnan hankaloittamiseen ja estämiseen tähtäävien valitusprosessien jälleen aktivoituvan.

Se, että lainsäädäntövalta itse on tahtonut rakentaa kullankaivun hallinnoinnin tason niin raskaaksi, kuin millaisena se tänä päivänä viranomaisen lupavalmistelijalle esiintyy - ja vieläpä toisella kädellä samalla reurssoinut lupavalmistelun hankaloittamista myöntämällä varoja päätöksistä valittamiseen, mikä puolestaan on entisestään raskauttanut päätösvalmistelua - on ollut täysin lainsäätäjän ja laillisuusvalvojan oma tahtotila.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry ja Lapin kullankaivajat olisivat mielellään pitäneet varsinaisen kullanhuudontaluvituksen selkeänä ja yksinkertaisena, mitä kullanhuudonta itsessäänkin luonteensa mukaisesti myös käytännön toimintana on.

Silloin kun haetaan laajempia vesi- ja ympäristöoikeuksia, tulevat nämä asiat ratkaistaviksi jo valmiiksi raskaassa ja kalliissa ympäristösuojelulain mukaisessa lupa- tai ilmoitusmenettelyssä, kuten aiemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetusperustelussakin todettiin. Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n näkemyksen mukaan se, että koneellisen kullankaivun harjoittamiseen tähtäävistä lupahakemuksista on tehty hallintovalituksia muita kullanhuudontalupapäätöksiä enemmän ja tämä on moninkertaistanut lupaviranomaisen työmäärän muihin kullanhuudontalupiin verrattuna, ei voi olla kestävä peruste kyseisen suoritteen kaksinkertaiselle maksulle. Nämä valitusprosessit eivät ole lupaa hakevasta kullankaivajasta johtuvia.

Kullankaivajat ovat valitusoikeuden systemaattisen väärinkäytön myötä asiassa jo muutenkin haitankärsijöitä. Tästä systemaattisesta valitusoikeuden väärinkäytöstä johtuvan lupavalmistelun työmäärän moninkertaistumisella perusteltu hinnaltaan kaksinkertaisen suoritte synnyttää vielä perusteettoman taloudellisen lisärasitteen usein vuosien hallinto-oikeuskäsittelyssä yritystulonsa menettävälle hallintoalamaiselle.

Myöskään voimassa olevassa kaivoslain 621/2011 22.§:ssä "Kullanhuudonnan luvanvaraisuus" ei ole erikseen määritelty lupamuotoa "kullanhuudontalupa, koneellinen kullankaivu".

Erillisellä, koneellista kaivua koskevalla suoritteella maksuasetuksessa ei näin ollen Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n näkemyksen mukaan voi olla myöskään suoraan kaivoslakiin pohjautuvaa perustaa.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry huomauttaa, että samaisessa asetusluonnoksessa Tukesin maksullisista suoritteista ei varsinaista kaivostoimintaa koskevien kaivoslupien suoritteissakaan ole eritelty erilaisia louhinta- ja rikastusmetodeja käyttävien toimijoiden lupapäätössuoritteiden hintaa, vaan se perustuu puhtaasti haetun lupa-alueen pinta-alaan.

Kohta 17.3 Kullanhuudonta

Kaikilta maksutaulukon kohtaa 17.3 koskevilta osin Lapin Kullankaivajain Liitto ry pitää liki 9 % hinnankorotuksia perusteettoman suurina.

Ennakkomaksun poistamista kullanhuudontalupien osalta kohdissa 17.3.1 ja 17.3.2 Lapin Kullankaivajain Liitto ry pitää perusteltuna.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry pitää maksutaulukon kohtaan 17.3.2 esitettyä 1850,00 euron suoritetta kullanhuuhdentalupa, koneellinen kullankaivu perusteettomana ja esittää sen poistamista maksuasetuksesta ja maksuasetustaulukosta. Em. poiston myötä myös kohta 17.3.5 kullanhuuhdentaluvan (lapio) muuttaminen, koneelliseen kaivuun oikeuttavaksi käy tarpeettomaksi.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry perustelee edellä lausumaansa sillä, että silloin kun toiminnanharjoittaja on hakemassa suunnittelemassaan kullankaivutoiminnassa ympäristöluvanvaraisiksi toiminnoiksi luokiteltuja laajempia vesi- ja ympäristöoikeuksia koneellista kullankaivua varten, tulevat nämä asiat ratkaistaviksi jo valmiiksi raskaassa ja kalliissa ympäristösuojelulain mukaisessa lupa- tai ilmoitusmenettelyssä, kuten Tukesin asetusperustelussakin todettiin.

Ei ole valtionhallinnon byrokratian keventämisen periaatteiden mukaista asettaa hallintoalamaista tässä kaksinkertaisen lupaharkinnan ja korotettujen maksujen alaiseksi.

Maksutaulukon kohdassa 17.3.8 esitetty ehdotus suoritteen nimen muuttamisesta siten, että se ei sisällä enää jatkossa kaivospiirien siirtoa lienee perusteltua, koska valtiovalta on sosialisoinut kullankaivajien varallisuusosoikeudellisena etuutena olleet ja omaisuuden suojaa nauttineet kaivospiirit ja niiden alueilla inventoidut kultavarannot kyseiset kaivospiirit valheellisin perustein rauettaen.

Kyseisen suoritteen perusmaksun korottaminen nykyisestä 315 eurosta 500 euroon on perusteeton ehdotus.

Varsinaisen lupaharkinnan tultua jo alkuperäisen lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä tehtyä, on kullanhuuhdentaluvan siirto enää muilta osin lähinnä mekaanista henkilötietojen päivittämistä rekistereihin arvatenkin noin 99 %:ssa siirtohakemuksista.

58 % hinnankorotus ei ole tässä tapauksessa perusteltua.

Lopuksi

Muilta osin Lapin Kullankaivajain Liitto ry kiittää Tukesia sen tekemästä arvokkaasta työstä Suomen kaivosviranomaisena. Lapin Kullankaivajain Liitto ry uskoo yhteiskunnan rattaiden pyörimisen kannalta ehkä vähäiseltä vaikuttavan, mutta kulttuuriperinteenä ja alueen alkuperäisenä elinkeinona ainutlaatuisen arvokkaan, yli 150-vuotisen kullankaivuperinteen jatkuvan valtiovallan luvittamana elinkeinona ja harrastuksena yhtäläisesti kaikkien kansalaistensa perusoikeuksien puolustamiseen sitoutuneessa Suomen valtiossa.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry

14.11.2024

Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n hallituksen valtuuttamana

Kai J. Rantanen

sihteeri

Lapin Kullankaivajain Liitto ry

Rantanen Kai
Lapin Kullankaivajain Liitto ry